

HET RASTER VZW
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Jaarverslag 2018

Jaarverslag 2018

Inhoud

Inleiding	3
Ontwikkelingen in de zorgsector	4
Werking in cijfers	6
Accenten in de begeleiding	10
Liga Autisme Vlaanderen	14
Projecten in de kijker	16
Driedaagse op de boerderij	16
De oudercursus in een nieuw jasje	17
De mamASS en de papASS	17
Suïcidepreventie	18
Het verhaal van mijn Auti-Maatje	18
Nieuwe publicaties	19
Thuisbegeleiding en kwaliteit van leven	19
Werken aan kwaliteit	20
Tevredenheid van onze cliënten	22
Werken in Het Raster	23
Wereld Autisme Dag 2018	24
GDPR	25
Financiën	25
Vooruitblik op 2019	26

Het Raster vzw – hoofdzetel

Boomsesteenweg 510A – 2020 Antwerpen – Tel 03 830 35 89
Website: www.hetraster.be – E-mail: info@hetraster.be
Rekeningnummer: BE57 7350 0361 3135 – BIC: KREDBEBB
Ondernemingsnummer 0476.639.588

Het Raster Antwerpen

Boomsesteenweg 510A – 2020 Antwerpen – Tel 03 830 35 89

Het Raster Halle-Vilvoorde-Brussel

August De Boeckstraat 20 – 1800 Vilvoorde – Tel 02 757 11 18

Het Raster Kempen

Oude Vaartstraat 18 – 2300 Turnhout – Tel 014 75 39 70

Het Raster Leuven

Geldenaaksebaan 277 – 3001 Heverlee – Tel 016 85 09 01

Het Raster wordt erkend en gesubsidieerd door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Inleiding

Het Raster biedt mensen met autisme ondersteuning binnen de 'Rechtstreeks Toegankelijke Hulp (RTH)'. Wie een (vermoeden van) handicap en een lichte ondersteuningsnood heeft, kan hierop rechtstreeks een beroep doen. Dat kan zonder aanvraag. 'Heel laagdrempelig dus', zou je denken. Jammer genoeg hebben de meeste RTH-diensten lange wachtlijsten. En tot onze spijt geldt dat ook nog altijd voor Het Raster. Dat komt doordat Het Raster maar voor een bepaald aantal begeleidingen per jaar wordt gesubsidieerd. En dat aantal is ruim onvoldoende om tegemoet te komen aan alle zorgvragen van mensen die zich bij ons aanmelden.

Daarenboven maakte de overheid in 2018 geen middelen vrij voor uitbreiding van de Rechtstreeks Toegankelijke Hulp. Al het geld ging naar mensen die wachten op een 'Persoonsvolgend Budget'. Dit is een gepersonaliseerd budget voor mensen met een grote ondersteuningsbehoefte. De huidige minister van Welzijn, Jo Vandeurzen, heeft er resoluut voor gekozen om prioriteit te geven aan mensen met de grootste ondersteuningsnood. Het leeuwendeel van de middelen ging de voorbije jaren naar deze groep. Onvermijdelijk ging dit ten koste van mensen met een 'lichtere ondersteuningsnood'.

Het Raster kon in 2018 dus niet rekenen op uitbreiding van erkenning. Dat weerhield er ons echter niet van om een aantal nieuwe medewerkers aan te werven. Maar liefst 13 om precies te zijn! We konden dit doen door ons personeelskader maximaal te benutten en door eigen middelen vrij te maken. Dit liet ons toe om opnieuw heel wat extra cliënten te ondersteunen in hun streven naar een betere kwaliteit van leven. In 2018 deden 2077 mensen beroep op Het Raster. Dat zijn er 157 meer dan het jaar voordien!

We werkten in 2018 ook weer een aantal strategische projecten uit. De meeste daarvan passen in onze doelstelling van verbondenheid en inclusie. Zo brachten we drie nieuwe brochures 'autisme en vrije tijd' op de markt; eentje voor sportverenigingen, eentje voor de jeugdbeweging en tenslotte een brochure 'autisme op kamp en op het speelplein'. Ze dragen voortaan structureel bij aan de kwaliteit van onze werking. Voor het tweede jaar op rij organiseerden we

dagkampen voor kinderen met autisme, ditmaal in samenwerking met de sport- en jeugddienst van de gemeente Zandhoven. We werkten ook een draaiboek preventie suicide uit. Onze Autitheek is ondertussen een vaste waarde in het autismlandschap. Steeds meer organisaties roepen de hulp in van Het Raster om hun werking autismevriendelijker te maken. Onze vrijwilligers van Auti-Maatje hebben er opnieuw voor gezorgd dat heel wat kinderen, jongeren en volwassenen met autisme een leuke vrije tijd beleefden!

We verleenden ook onze medewerking aan een wetenschappelijk onderzoek van de KU Leuven rond het effect van thuisbegeleiding op de kwaliteit van leven. Dit onderzoek zal nog gedurende gans 2019 lopen. We schreven mee aan twee nieuwe publicaties: 'Opvoeden en autisme, een inspiratiegids voor ouders' en 'AnderSS, jonge kinderen met autisme: een praktische gids gebaseerd op het verhaal van Nyo'.

Vorig jaar begonnen we onze zoektocht naar twee nieuwe vestigingen; één voor team Kempen en één voor team Leuven. Voor team Kempen is het ons gelukt om een mooie, nieuwe locatie te vinden in Oud-Turnhout. In 2019 zullen we dit gebouw renoveren en herinrichten zodat het helemaal aan onze behoeften voldoet. Dit zal de ontwikkeling en groei van onze werking in de Kempen zeker ten goede komen. Voor Leuven zetten we onze zoektocht in 2019 onverminderd verder.

Op 1 oktober 2017 werd door de Vlaamse thuisbegeleidingsdiensten autisme de 'Liga Autisme Vlaanderen' opgericht. We deden dit om (nog meer) de krachten te bundelen, om de autismespecifieke hulpverlening te versterken en om vernieuwende projecten met een Vlaams karakter op te zetten. In het eerste volledige werkingsjaar bracht de Liga Autisme Vlaanderen al meteen een aantal zeer mooie verwezenlijkingen tot stand. Je leest er alles over verderop in dit jaarverslag.

Op de volgende bladzijden vind je een beschrijving van onze werking in 2018, van de essentiële cijfergegevens en van de belangrijkste verwezenlijkingen van het afgelopen jaar.

Erik Buelens
directeur

Ontwikkelingen in de zorgsector

Niet lang nadat Jo Vandeuren in juli 2014 Vlaams minister van Welzijn werd, kwam hij met zijn ambitieuze 'Perspectiefplan 2020'. Hierin zette hij de krijtlijnen uit voor een grondige vernieuwing van de zorg en ondersteuning voor personen met een handicap. Perspectief 2020 wilde twee doelstellingen verwezenlijken: zorggarantie bieden voor personen met een handicap met de grootste ondersteuningsnood en een vraaggestuurde zorg uitbouwen in een inclusieve samenleving.

Stilaan komt het einde van de huidige legislatuur in zicht. De sector ondersteuning van personen met een handicap onderging een ware metamorfose. Het 'zorgbudget voor personen met een handicap' werd ingevoerd. Bepaalde groepen krijgen nu al maandelijks dit vrij besteedbare bedrag van 300 euro. Het is de bedoeling dat op termijn iedereen die een aangetoonde handicap en een (lichte) ondersteuningsnood heeft, kan beschikken over dit budget. De 'Rechtstreeks Toegankelijke Hulpverlening (RTH)' werd in het leven geroepen. De vroegere diensten 'Begeleid Wonen' en 'Thuisbegeleiding' gingen hier in op en tal van

voorheen louter residentiële diensten organiseren nu ook RTH-begeleiding. De persoonsvolgende financiering werd ingevoerd. Dat houdt in dat de zorgvoorzieningen niet langer rechtstreeks gesubsidieerd worden, maar dat mensen met een beperking zelf hun budget ter beschikking krijgen. Zo kunnen ze zelf beslissen hoe ze hun ondersteuning organiseren.

Ook voor minderjarigen met een handicap wordt de komende jaren een systeem van persoonsvolgende financiering uitgewerkt. Ook hier zal een getrappt systeem van rechtstreekse en niet-rechtstreekse hulp worden uitgebouwd. Ook hier zullen kinderen en jongeren met een handicap en hun gezin die een grotere ondersteuningsnood hebben, een persoonsvolgend budget kunnen aanvragen. Dat budget zal op maat zijn van hun ondersteuningsnood en rekening houden met de noden van de context. Veel belang zal hierbij worden gehecht aan de bevordering van de participatiekansen van het kind aan een meer inclusieve samenleving. Speciale aandacht zal hierbij uitgaan naar ondersteuning van kinderen in de kinderopvang en in het onderwijs.

Ondertussen wordt ook nog altijd gewerkt aan een verdere afstemming en eenmaking van de sectoren die betrokken zijn bij de jeugdhulp. Eind 2018 zette de Vlaamse regering het licht definitief op groen voor de fusie van de agentschappen Kind & Gezin en Jongerenwelzijn. Het eengemaakte agentschap krijgt de naam 'Opgroeien'. Bedoeling van de fusie is een efficiënter en meer geïntegreerd beleid te kunnen voeren rond kinderen en jongeren. Ook de doelgroep jongeren met een handicap komt hierbij in beeld: de observatie- en behandelingscentra (OBC's), de centra voor ontwikkelingsstoornissen (COS) en het aanbod voor jongeren met een ernstige gedrags- en emotionele stoornis (GES+), zullen mee opgaan in deze fusie. De andere aspecten van ondersteuning van kinderen en jongeren met een handicap, waaronder de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, blijven de bevoegdheid van het VAPH.

Het kabinet Welzijn probeert de verschillende sectoren van de jeugdhulp ook dichter bij elkaar te brengen door een aantal relevante projecten op te zetten. Zo is er onder andere de oproep 'één gezin, één plan, meer capaciteit en samenwerking in de rechtstreekse jeugdhulp'. Vlaanderen maakt 15 miljoen euro vrij voor uitbreiding van de Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdzorg, meer bepaald voor snel inzetbare hulp; krachtgerichte, netwerkversterkende overbruggingszorg voor cliënten die wachten op hulp. De uitbreiding wordt toegekend aan 15 intersectorale netwerken over Vlaanderen. Het Raster werkt actief mee aan de uitbouw van deze netwerken, maar blijft kritisch. We vinden het belangrijk dat in heel deze evolutie gepaste aandacht blijft uitgaan naar handicap- en doelgroepspecifieke zorg. We willen ons (opname)beleid ook in eigen handen houden.

In 2018 lanceerde minister Vandeuren ook zijn 'actieplan autisme'. Dit plan heeft twee grote doelen: de participatiekansen van personen met autisme bevorderen en de levenskwaliteit van mensen in de omgeving van personen met autisme verbeteren. In het plan zijn 15 acties opgenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om investeringen in vernieuwend wetenschappelijk onderzoek, om een kwaliteitsvolle diagnostiek en om de beschikbaarheid van vertrouwenspersonen. Een actieplan autisme is een goede zaak. Het vertrekt immers van de stelling dat denken in termen van doelgroepen nuttig en nodig is. Dat is in de nieuwe ontwikkelingen in de zorgsector allerminst evident. Betreurenswaardig is wel dat aan het actieplan nauwelijks middelen verbonden werden. Dat is ook de reden waarom één van de belangrijkste voorwaarden, namelijk een transparant en toereikend gespecialiseerd zorgaanbod voor mensen met autisme, nog lang niet is gerealiseerd. Er is dus nog veel werk aan de winkel willen we onze missie kunnen waarmaken: 'Een kwaliteitsvol leven in een open samenleving voor elke persoon met autisme en zijn omgeving'.

Een actieplan autisme is een goede zaak. Het vertrekt immers van de stelling dat denken in termen van doelgroepen nuttig en nodig is. Dat is in de nieuwe ontwikkelingen in de zorgsector allerminst evident.

Werking in cijfers

Erkenning en prestaties

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) erkent Het Raster Antwerpen als aanbieder van 'Rechtstreeks Toegankelijke Hulp' (RTH). Deze erkenning wordt uitgedrukt in personeelspunten en geeft aan hoeveel personeel maximaal wordt gesubsidieerd op voorwaarde dat je het opgelegde aantal begeleidingen realiseert. Voor het kalenderjaar 2018 is Het Raster Antwerpen erkend voor 3.372 personeelspunten en Het Raster Vlaams-Brabant voor 1.931 personeelspunten. In totaal gaat het over 5.303 punten. Dit komt overeen met 22.565 mobiele begeleidingen. In 2018 realiseert Het Raster Antwerpen 3.810 personeelspunten en Het Raster Vlaams-Brabant 2.094 personeelspunten. Beide afdelingen hebben dus opnieuw ruimschoots de norm behaald. Bovenop onze eigen erkenning kregen we in 2018 nog 20 onbenutte personeelspunten van andere diensten voor 'Rechtstreeks Toegankelijke Hulp'. Hiermee realiseert Het Raster nog eens 94 mobiele begeleidingen extra. Door 110 % van de norm te behalen en door extra punten van andere zorgaanbieders te aanvaarden, doen we over 2018 meer dan 2.600 mobiele begeleidingen of een 176-tal gezinnen meer dan wat we strikt gezien moeten doen.

Naast de personeelspunten voor RTH, erkent het VAPH Het Raster over 2018 ook voor 50 personeelspunten 'Multifunctioneel Centrum' (MFC). Om hier gebruik van te kunnen maken heeft de cliënt een erkenning nodig vanuit Jeugdhulp. Het gaat dus om 'Niet-Rechtstreeks Toegankelijke Hulp' (NRTH) voor cliënten die een intensieve begeleiding nodig hebben of die ook elders ondersteund worden. Deze punten zijn ingezet om 21 kinderen en jongeren (verder) te kunnen begeleiden. Ook hier overschrijden we ruimschoots onze erkenning. We leverden in Antwerpen prestaties ten belope van 77 personeelspunten en in Vlaams-Brabant 24.

In grafiek 1 zien we de groei van de erkenning RTH en het gepresteerde aantal begeleidingen in onze beide provincies over de jaren heen. Van alle gepresteerde RTH-begeleidingen in 2018 bestaat 83 % uit directe begeleidingen door de begeleider. De verschillende vormen van groepsbegeleiding vormen zowat 15 % van alle begeleidingen. De resterende 2 % gaat naar outreach, en naar dagopvang en nachtverblijf tijdens de zomerkampen.

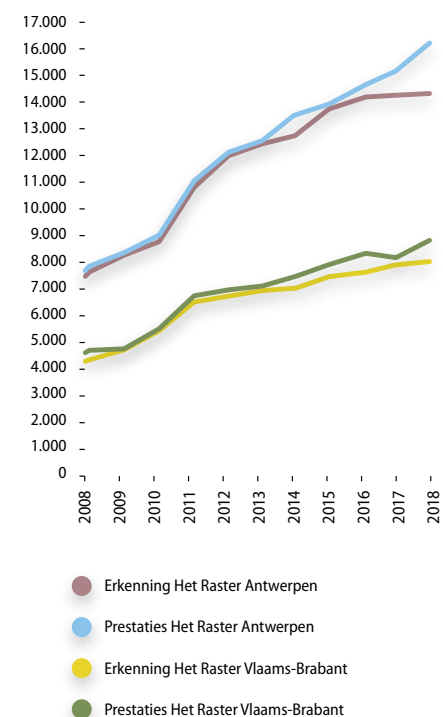
**De cijfers van
aanmeldingen,
'opgestarte' en
'afgesloten' cliënten,
maken nog maar eens
duidelijk dat de vraag
naar begeleiding autisme
nog steeds veel groter is
dan we met de huidige
capaciteit van onze dienst
aankunnen.**

Cliënten in begeleiding

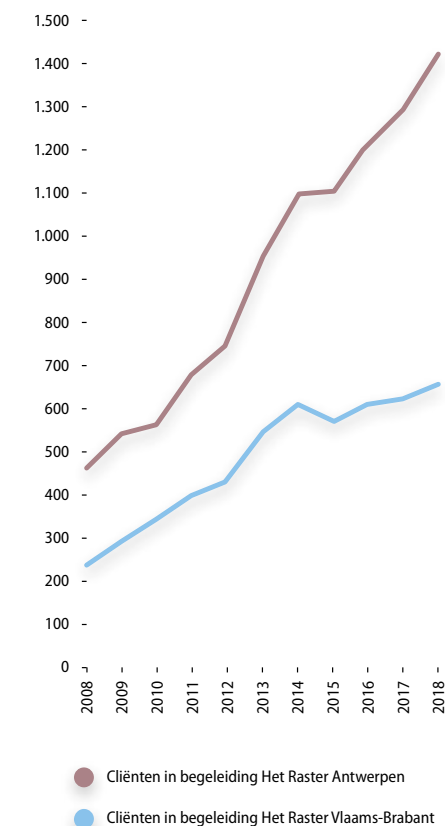
In de loop van 2018 begeleidt Het Raster Antwerpen 1.409 cliënten en Het Raster Vlaams-Brabant 668. 72 % daarvan zijn jongens en mannen, 28 % zijn meisjes en vrouwen. Vroeger lag het percentage mannen altijd nog beduidend hoger. Deze evolutie is te verklaren vanuit een betere herkenning en diagnostiek van autisme bij vrouwen. 21 % van onze cliënten heeft een bijkomende handicap.

Het aantal cliënten dat wordt begeleid neemt jaar na jaar toe. Dat heeft uiteraard te maken met de groei van onze dienst, maar ook met het feit dat we kortere begeleidingstrajecten aanbieden.

Grafiek 1: erkenning en prestaties

Grafiek 2: cliënten in begeleiding

In- en uitstroom

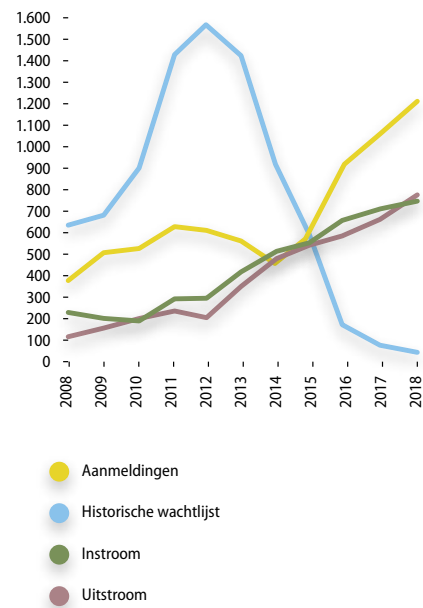
In Het Raster Antwerpen noteerden we in 2018 in totaal 1.177 aanmeldingen. Bij 738 cliënten werd de begeleiding in de loop van 2018 opgestart en bij 763 cliënten werd deze afgerond. In Het Raster Vlaams-Brabant meldden zich in 2018 615 cliënten aan. Bij 368 cliënten ging de begeleiding van start en bij 368 werd ze afgerond. Ongeveer 19 % van de cliënten die zich aanmeldden waren ouders van een kind met autisme dat jonger is dan 6 jaar. 40 % van alle aanmeldingen waren kinderen van 6 tot 13 jaar en 22 % van de aanmeldingen betrof jongeren tussen de 14 en de 20 jaar. 19 % van de aangemelde cliënten was 21 jaar of ouder.

Deze cijfers van aanmeldingen, 'opgestarte' en 'afgesloten' cliënten, maken nog maar eens duidelijk dat de vraag naar begeleiding autisme nog steeds veel groter is dan we met de

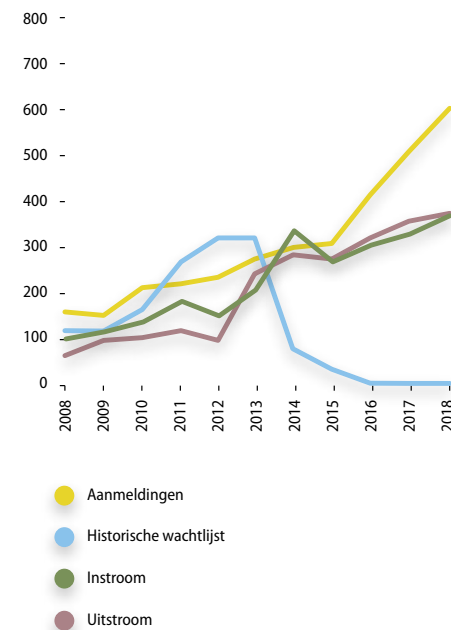
huidige capaciteit van onze dienst aankunnen. Tot juli 2013 zetten we alle cliënten die zich aanmeldden op een wachtlijst die we dan chronologisch afwerkten. Deze lijst werd altijd maar langer en langer. Daarom werken we al enkele jaren anders: we beperken onze instroom. We laten maar nieuwe cliënten toe in de mate dat we hen binnen een aanvaardbare termijn ook daadwerkelijk begeleiding kunnen bieden. Maar in de provincie Antwerpen zijn er nog altijd een aantal cliënten die zich voor juli 2013 in Het Raster hebben aangemeld. Eind 2018 zijn dat nog 34 cliënten. Het einde van onze 'historische' wachtlijst is dus in zicht, ook in Antwerpen. Daarna zullen we heel onze opnamecapaciteit kunnen aanwenden voor nieuwe cliënten. Pas wanneer we geen instroombeperkingen meer moeten opleggen, zullen we opnieuw voor al onze cliënten langdurige mobiele begeleiding ('Balans') aanbieden.

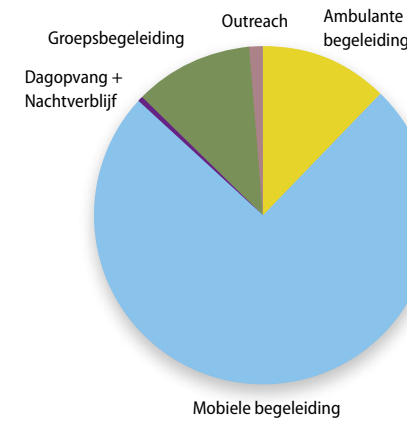
Grafiek 3: in- en uitstroom en wachtlijst
Het Raster Antwerpen

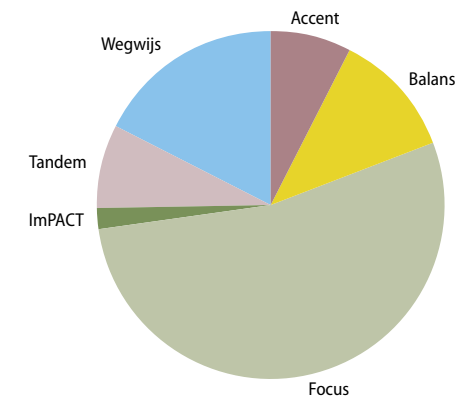
Grafiek 4: in- en uitstroom en wachtlijst
Het Raster Vlaams-Brabant

Grafiek 5: functies

Grafiek 6: zorgpakketten

Doorverwijzers

Het Raster bouwde in de loop van de voorbije twee decennia steeds meer naambekendheid op. Het zijn in de eerste plaats multidisciplinaire teams en diagnostische centra die naar ons verwijzen. We denken dan aan de Centra voor Ontwikkelingsstoornissen van Antwerpen, Leuven en Jette, maar ook bijvoorbeeld aan Indigo, een privaat multidisciplinair team in de provincie Antwerpen, aan centra voor leerlingenbegeleiding, revalidatiecentra en diensten geestelijke gezondheidszorg.

Daarnaast komen er ook heel wat verwijzingen uit de medische wereld: huisartsen, pediaters, neurologen of (kinder)psychiaters, al dan niet werkzaam in universitaire of algemene ziekenhuizen. Ook andere hulpverleners verwijzen vaak naar ons door; dat zijn dan bijvoorbeeld psychologen of begeleiders van andere thuisbegeleidingsdiensten of RTH-diensten.

Tenslotte vinden ook heel wat mensen rechtstreeks naar ons de weg. Het gaat dan vaak om cliënten die vroeger al in begeleiding waren of om mensen die door vrienden, kennissen of familie naar ons zijn verwezen. Ook de Vlaamse Vereniging Autisme verwijst regelmatig naar ons door.

Functies en zorgpakketten

Ruim 99 % van alle prestaties die Het Raster levert, vallen binnen de Rechtstreeks Toegankelijke Hulpverlening (RTH). Cliënten met een relatief beperkte hulpvraag kunnen hier gebruik van maken zonder dat ze een erkenning bij de overheid moeten aanvragen. Binnen RTH wordt onderscheid gemaakt tussen de functies ambulante en mobiele begeleiding, groepsbegeleiding, ambulante en mobiele outreach, (dag)opvang en (nacht)verblijf. Onder outreach wordt de overdracht van handicapspecifieke expertise naar andere personen of organisaties begrepen. Met 'mobiel' wordt bedoeld dat de hulpverlener zich verplaatst. 'Ambulant' betekent dat de prestatie op de dienst wordt geleverd.

In de beginjaren bestond thuisbegeleiding uitsluitend uit individuele begeleiding aan huis, mobiele begeleiding dus. Op dit ogenblik blijft deze vorm van ondersteuning met 70 % nog steeds veruit de belangrijkste activiteit van Het Raster. De zorgpakketten 'Focus', 'Balans' en 'Tandem' maken hier het leeuwendeel van uit. Bij Focus wordt een half jaar tot een jaar begeleiding geboden, maximaal 36 begeleidingen. Het zorgpakket Balans loopt over maximaal 2 jaar en is begrensd tot hoogstens 72 begeleidingen. Bij Tandem gaat de begeleider met de cliënt aan de slag om een aantal (sociale) vaardigheden aan te leren. Tandem loopt hoogstens 1 jaar en ook hier geldt een maximum van 36 begeleidingen per jaar.

In de loop der jaren nam ook het aantal individuele begeleidingsgesprekken op de dienst toe. De functie ambulante begeleiding staat ondertussen voor 13 % van onze erkenning. Dit heeft in belangrijke mate te maken met het succes van ons zorgpakket 'Wegwijs', een kortdurende module voor onthaal, advies en oriëntering.

De verschillende vormen van groepsbegeleiding die we aanbieden, worden steeds populairder. Ondertussen vormt deze werkvorm 15 % van onze capaciteit. Waar het oorspronkelijk voor ouders een antwoord was op de lange wachtlijsten, bleek groepsbegeleiding een waardevol aanbod dat ook op zichzelf kan staan. Naast de groepsbegeleiding voor ouders werden verschillende andere vormen uitgewerkt. Gaandeweg konden we voor uiteenlopende doelgroepen een aanbod uitbouwen dat de sterke kanten van een groep optimaal benut: informatie en ervaringen delen, samen leren, samen oefenen en elkaar steunen. Er volgde een aanbod voor jonge broers en zussen ('brussen') van een kind met autisme, voor puberbrussen, voor adolescenten met autisme en voor grootouders. Deze vormen van groepsbegeleiding bleken na een periode van uitproberen stuk voor stuk waardevol te zijn. Ze kunnen voluit rekenen op het enthousiasme en de tevredenheid van de deelnemers en hun gezinnen.

In 2018 presteerde Het Raster 371 mobiele en 154 ambulante sessies outreach, samen goed voor bijna 2 % van onze capaciteit. 85 van die sessies gebeurden trouwens buiten het subsidair kader omdat we onze erkende capaciteit uitsluitend voor outreach aanwenden als er een direct effect te verwachten is op de participatiekansen van mensen met autisme. Concreet betekent dit voor ons dat er interactief en in kleine groep(en) wordt gewerkt. Anders beschouwen we het eerder als praktijkgerichte vorming. Met deze functie gaan we zeer zuinig om omdat elke gesubsidieerde outreachprestatie de plaats van een begeleiding inneemt.

Hoewel het gaat om minder dan 1 % van onze capaciteit, vermelden we toch apart de functies (dag)opvang en (nacht)verblijf. In 2018 maken we voor het eerst van deze functies gebruik om vanuit de Liga Autisme Vlaanderen weekkampen te organiseren voor kinderen met autisme.

Het Raster presteert ook elk jaar een aantal begeleidingen waarvoor het wettelijk kader geen subsidie voorziet. Toch doen we dit omdat we willen tegemoetkomen aan onbeantwoorde zorgvragen van onze cliënten. Dit zijn vooral activiteiten in de ondersteuning van de vrije tijd ('Auti-Maatje'), eenmalige informatie- en adviesgesprekken voor mensen die meer willen weten over autisme, psychotherapie en de hierboven genoemde outreach buiten subsidie.

Accenten in de begeleiding

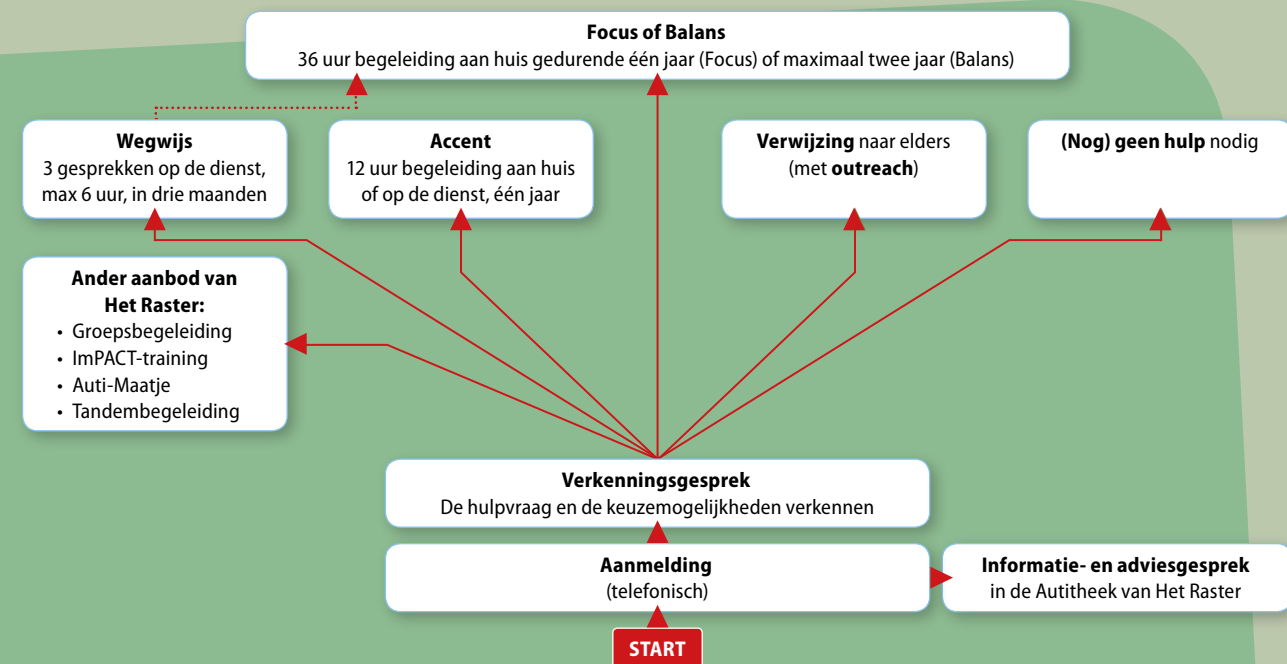
De belangrijkste activiteit van Het Raster bestaat uit het bieden van begeleiding aan gezinnen en personen met autisme. In de loop van de voorbije jaren werkten wij een gedifferentieerd begeleidingsaanbod uit. De beweegredenen om tot een dergelijk gevarieerd aanbod te komen zijn enerzijds ingegeven door de specifieke hulpvragen van cliënten, zoals het geval is bij de ouder-kindtraining ImPACT en psychotherapie. Anderzijds spelen de capaciteitsproblemen waar Het Raster mee te maken heeft een belangrijke rol. Bij het huidige gamma aan zorgpakketten geldt het principe dat cliënten het hulpaanbod krijgen dat nauw aansluit op de nood van dat moment, niet meer, niet minder.

Na een telefonische aanmelding vindt een verkenningsgesprek plaats. In dit gesprek luistert de instroomcoördinator naar de vragen en zorgen van de ouders en het kind, of de volwassen cliënt. Op basis van dit gesprek beslist de cliënt in samenspraak met de instroomcoördinator wat de meest aangewezen vervolghulp is. Meestal kan er zonder meer een keuze zijn voor een zorgpakket van Het Raster. Soms zijn er enkele gesprekken extra nodig om te komen tot een weloverwogen besluit, zeker wanneer de hulpvraag van de cliënt complex is of wanneer de nodige draagkracht ontbreekt.

Indien er geen twijfel is over de vraag of Het Raster de meest aangewezen hulpverlener is, eventueel in samenwerking met psychiatrische opvolging of andere gespecialiseerde hulp, dan kan een zorgpakket Focus voor hulp van één jaar aan huis worden gestart. Autismen is een indringende problematiek, waardoor er op dit zorgpakket het vaakst een beroep wordt gedaan. Zorgpakket Balans, met twee jaar de langdurige variant van Focus, kan een antwoord vormen voor sommige cliënten, maar wordt door capaciteitsproblemen momenteel alleen aan onze volwassen cliënten aangeboden.

Indien een korte opvolging van een twaalftal gesprekken volstaat, kan de cliënt beroep doen op het zorgpakket Accent. In 2018 werd dit zorgpakket voor het tweede jaar op rij vaker aangeboden omdat de restricties bij de toewijzing van dit zorgpakket in 2017 werden versoepeld. Hierdoor kan het voor meer cliënten een gepast aanbod zijn. Het aandeel Accent blijft echter bescheiden.

Zorgpakket Wegwijs is met drie gesprekken over een periode van drie maanden bedoeld om de cliënt te helpen om andere hulp te vinden, om aan een beperkte informatieve hulpvraag tegemoet te komen of om cliënten die opnieuw bij ons aanmelden na een afgesloten begeleidingstraject, van dienst te kunnen zijn. In een stroomdiagram kan je van een eerste contact tot de start van de hulp het volgende zien:

Gedurende een korte periode in 2017 was er een beter evenwicht tussen hulpvraag en hulpaanbod. In 2018 echter zien we de wachttijden helaas opnieuw toenemen ondanks bovenstaande instroomprocedure en een doorgedreven capaciteitsbeheer. Voor de doelgroep volwassenen in de regio Antwerpen lijkt een aanmeldstop in 2019 zelfs onvermijdelijk.

In alle vormen van begeleiding bieden we ouders, personen met autisme en het netwerk praktisch inzicht in autisme. Hierdoor komt een veranderingsproces op gang waarvan het de bedoeling is dat het stapsgewijs leidt tot een betere afstemming tussen de persoon met autisme en zijn omgeving.

De frequentie van begeleiding wordt steeds aangepast aan de noden van het gezin of de volwassen cliënt. De begeleider komt gemiddeld om de drie weken langs, soms frequenter of juist minder vaak, steeds in functie van de noden. Er is geen standaardprogramma omdat elke begeleiding op maat van de cliënt is.

We bieden zowel begeleiding aan gezinnen met een kind met autisme als aan volwassenen met autisme. Deze begeleidingstrajecten kennen eigen accenten. In de begeleiding van gezinnen willen we ouders inzichten

en vaardigheden bijbrengen zodat ze op termijn de opvoedingsproblemen zelfstandig kunnen aanpakken. Aan de hand van gerichte observaties en gesprekken zoeken we naar een aangepaste omgang binnen het gezin. De eigen ervaringsdeskundigheid van de ouders en de mogelijkheden van het kind vormen hierbij steeds het uitgangspunt. De begeleiding is gericht op de totale ontwikkeling van het kind en zijn gezin. In de mate van het mogelijke wordt samengewerkt met de school en andere opvoedingsmilieus. De begeleider besteedt eveneens aandacht aan de draagkracht van ouders en de opbouw van een sociaal netwerk waar zij ook na de begeleiding op kunnen terugvallen.

De begeleiding van volwassenen is gericht op het beter begrijpen van de eigen mogelijkheden en beperkingen. Het ontwikkelen van de eigen kwaliteiten om een zo goed mogelijke kwaliteit van leven te bereiken staat voorop. De hindernissen op deze weg naar zelfontplooiing binnen de eigen mogelijkheden zijn echter legio. Een groot deel van de volwassen cliënten heeft last van bijkomende problemen zoals ADHD, depressie en angsten. Bovendien krijgen volwassen cliënten bij het zoeken naar hulp niet altijd het begrip en de zorg die ze nodig hebben. De volwassenenbegeleiders van Het Raster begeleiden de cliënt bij het ontwikkelen van een

steunend professioneel en informeel netwerk. Ondanks hun grote kwetsbaarheid slaagt het merendeel van de volwassen cliënten erin om met steun een bevredigend leven uit te bouwen.

Naast individuele vormen van begeleiding, zette Het Raster ook in 2018 weer in op groepsbegeleiding. De steun en verbondenheid van een groep mensen in een vergelijkbare situatie is een verrijkende aanvulling op ons individueel begeleidingsaanbod. Er zijn groepen van ouders, grootouders, brussen en (jong)volwassenen met autisme. Het relatief nieuwe aanbod voor grootouders slaat erg goed aan. Het is voor hen een grote hulp om hun kleinkind met autisme beter te begrijpen.

Sedert vorig jaar organiseren we ook regelmatig gespreksavonden onder de noemer 'Rasterpraatcafé of Rasterbijeenkomsten'. Hiermee bieden we onze cliënten een ontmoetingsplek waar ze in een ontspannen sfeer met elkaar rond een bepaald thema in gesprek gaan. Lotgenotencontact is een belangrijk onderdeel van de avonden. Tijdens een Rasterbijeenkomst is er volop ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en het geïnformeerd worden over ontwikkelingen op het gebied van autisme. Er zijn steeds twee begeleiders aanwezig die met beide voeten in het werkveld staan en de inbreng van de cliënten staat centraal.

Daarnaast kregen de jonge brussen van 7, 8 en 9 jaar een eigen manier om spelenderwijs bij te leren over autisme en hun ervaringen als bruis te delen. Zij deden dit in de schoolvakanties in 3 of 4 bijeenkomsten die kort op elkaar volgden. Na een experimentele fase in 2018 zal dit aanbod binnenkort een definitieve vorm krijgen. Het was over de hele lijn een vruchtbaar jaar voor de groepsbegeleiding.

In 2018 gingen er in totaal 46 reeksen groepsbegeleiding en Rasterbijeenkomsten door. Met de voorbereiding van een groepsbegeleidingsaanbod voor koppels en het herwerken van de oudercursus sluiten we een zeer dynamisch jaar af.

Het idee dat mensen met een beperking vanzelfsprekend deel uitmaken van de samenleving is inmiddels breed gedragen. Het Raster merkt dit onder andere aan de toename van aanvragen voor het aanbod outreach. Meer dan honderd organisaties vonden in 2018 hun weg naar Het Raster. Scholen, kinderopvang, organisaties uit de psychiatrische zorg en uit de bijzondere jeugdzorg, vrijetijdsorganisaties, diensten voor begeleid wonen ... Kortom, een brede waaier aan maatschappelijke organisaties. Bij een outreachactiviteit werken begeleiders steeds op maat van de aanvrager. Ze geven praktisch bruikbare informatie over autisme. Op die manier draagt Het Raster zijn steentje bij aan de inclusie van mensen met autisme.

Begeleiders detecteren in hun dagelijks werk ook proactief noden bij de organisaties waarmee zij samenwerken. Zo ontstaan er initiatieven om een aanbod voor een welbepaald segment van maatschappelijke organisaties uit te werken. In 2018 ging dit met name over de psychiatrische zorg voor volwassenen, de kinderopvang en scholen in het secundair onderwijs. Verder verschenen er een drietal handige brochures voor jeugdleiders, monitoren en jeugdtrainers.

Als je het voorgaande over het begeleidingswerk en de outreachactiviteiten leest, zal het niet verbazen dat begeleiders in Het Raster zo niet van alle, dan toch van vele markten moeten thuis zijn. Daarenboven werken zij met een maatschappelijk kwetsbare groep personen, waardoor zij in hun werk regelmatig worden geconfronteerd met wanhoop of verontrusting bij hun cliënt of zijn netwerk. Om de draagkracht en de deskundigheid van de begeleiders te bevorderen werden in 2018 verschillende projecten, die het jaar voordien werden voorbereid, in de werking verankerd. Het gaat hierbij met name om de projecten coaching, pluskundigheid en duo-begeleiding.

Coaching is een vorm van individuele begeleiding waarin de persoon een traject aflegt in de richting van een gewenst doel van positieve verandering, in deze werkcontext met name het behoud of de verdere ontplooiing van de persoonlijke draagkracht. In 2018 gingen 21 coachingstrajecten bij een interne of externe coach door. De coaching werd unaniem als positief geëvalueerd.

Pluskundigheid is een concept dat inzet op het delen van de expertise die iedere begeleider op basis van zijn interesse en/of ervaring in de praktijk ontwikkelt. Naast het verkennen en in het team delen van de eigen pluskundigheden en groeikansen, bestaat het concrete luik van pluskundigheid uit de mogelijkheid om met een collega mee te gaan om al doende van hem of haar te leren. In 2018 maakten 11 medewerkers hiervan gebruik, goed voor 39 leermomenten.

Van duo-begeleiding kan de begeleider in overleg met zijn teamcoördinator gebruik maken als door het gewicht of de complexiteit van een begeleiding de draagkracht of de veiligheid van de begeleider in het gedrang komt. Van deze mogelijkheid wordt spaarzaam gebruik gemaakt omdat deze prestaties ook voor de cliënt dubbel doorwegen op zijn tegoed aan punten binnen de RTH.

Naast individuele vormen van begeleiding, zette Het Raster ook in 2018 weer in op groepsbegeleiding. De steun en verbondenheid van een groep mensen in een vergelijkbare situatie is een verrijkende aanvulling op ons individueel begeleidingsaanbod.

Liga Autisme Vlaanderen

Op 1 oktober 2017 werd de Liga Autisme Vlaanderen opgericht als formeel samenwerkingsverband van de 4 Vlaamse thuisbegeleidingsdiensten autisme: Het Raster, Tanderuis, Victor en Limburgse Stichting Autisme.

Er was al jaren een zeer goede samenwerking tussen onze provinciale diensten, maar een veranderend zorglandschap en het gevoel van 'samen kunnen we meer', zette ons ertoe aan een nieuw initiatief in het leven te roepen, namelijk de Liga Autisme Vlaanderen, met grosso modo 2 doelen:

1. De krachten bundelen om beleidsmatig te blijven aandringen op het belang en de positie van autismspecifieke hulpverlening in Vlaanderen. De keuze om doelgroepspecifiek te werken is tegenwoordig immers minder vanzelfsprekend dan vroeger. De Liga Autisme Vlaanderen geeft de thuisbegeleidingsdiensten autisme een eensgezinde en krachtigere stem naar overheden toe.
2. De krachten bundelen om vanuit de thuisbegeleidingsdiensten Vlaamse projecten te realiseren rondom autisme. Het gaat enerzijds om nieuwe initiatieven, projecten die vernieuwend zijn en omwille van workload niet haalbaar zijn voor één organisatie. Anderzijds worden met de Liga ook ondersteunende projecten uitgerold, die de interne werking van de aparte thuisbegeleidingsdiensten kunnen versterken.

Zomerkampen

In samenwerking met een reguliere jeugdwerkpartner, Jonge Helden, organiseerden we het 'Boeiend Boskamp' voor 20 kinderen van 10 tot 12 jaar en het 'Zomers Zeekamp' voor 20 jongeren van 13 tot 15 jaar. Door samen te werken met een reguliere partner ontstaan nieuwe leerkanalen in de 2 richtingen. De animatoren van Jonge Helden zijn immers zeer sterk in spelopbouw en alles rond het kampgebeuren, terwijl het voor onze begeleiders hun tweede natuur is om kinderen met autisme te begeleiden.

In vergelijking met inclusieve kampen kenmerken de kampen van de Liga Autisme Vlaanderen zich door kleine kampgroepen, een eigen kampterrein, individuele of kleine slaapkamers, activiteiten in subgroepjes, begeleiders met kennis van autisme, meer begeleiders per kind, veel aandacht voor verduidelijking en individuele zorg voor elk kind.

In 2018 namen 40 kinderen en jongeren met autisme en een normale begaafdheid deel aan onze kampen, begeleid door 7 van onze begeleiders en 10 animatoren van Jonge Helden.

Chathulp

In 2018 werden zowel in Oost- als in West-Vlaanderen pilootprojecten chathulpverlening opgezet. In Oost-Vlaanderen ging het om blended chathulpverlening binnen de adolescentenwerking. Daar kunnen de jongeren in begeleiding voortaan ook chatten met hun begeleiders. We zien daar verschillende voordelen in:

- chatten kan een brug vormen in de opbouw van een vertrouwensband
- door te chatten kom je minder intrusief binnen in de persoonlijke leefomgeving van de jongeren
- taboegeladen onderwerpen kunnen makkelijker bespreekbaar zijn via chat
- minder storende prikkels waar de jongere geen controle over heeft
- een vertraagde en visuele communicatievorm

In West-Vlaanderen werd chathulp opgestart als vorm van overbruggingshulp voor cliënten die op de wachtlijst staan. Zij kunnen alvast met hun vragen via de chat terecht bij de medewerkers van Victor.

Beide pilootprojecten kwamen er met de steun van en onder supervisie van Flanders' Care. Deze pilootprojecten openden de deur voor een nieuw project in 2019, namelijk de Vlaamse Chat Autisme, waarvoor de Liga Autisme bijzondere subsidies ontvangt van het kabinet Welzijn.

BrussenkASSt

Met de steun van de Koning Boudewijnstichting maakten we in 2018 een start met het bundelen van bestaande methodieken om met broers en zussen van kinderen en volwassenen met autisme aan de slag te gaan. Het gaat hierbij om brussencursussen en -activiteiten die de provinciale thuisbegeleidingsdiensten ontwikkeld hebben. Dit alles zal worden gebundeld in een 'brusvalies' die de begeleider kan meenemen op huisbezoek. We zullen ook een outreachpakket ontwikkelen, zodat we organisaties die met een brussenwerking of brussenmethodieken van start willen gaan, ook een stuk op weg kunnen zetten.

Congres

Op 13 december 2018 vond ons eerste Vlaams Autisme Congres plaats met als titel 'Autismevriendelijk Vlaanderen. Werk in uitvoering'. Met de levensfasen als rode draad, lieten 4 vooraanstaande wetenschappers hun licht schijnen over het waarom en hoe van een autismevriendelijke aanpak. Daarnaast lichtte Minister Vandeurzen het Vlaams Actieplan Autisme toe en werd onze meter, Ann Ceurvels, voorgesteld.

De 350 bezoekers kregen de mogelijkheid om over de middag een inspiratiebeurs te bezoeken, waarin zowel Vlaanderenbrede als lokale, maar inspirerende autisme-initiatieven een infostand hadden.

Ons doel om via het congres de oprichting van de Liga Autisme Vlaanderen én het belang van autismspecifieke professionele ondersteuning onder de aandacht te brengen, was zeker geslaagd. Het congres werd voornamelijk bijgewoond door professionelen vanuit diverse sectoren.

tSCHAP

Afgelopen jaar heeft de Liga ook haar schouders gezet onder een project ter ondersteuning van de thuisbegeleidingsdiensten. Er werd een intern kennisplatform ontwikkeld waarop de provinciale diensten hun interne knowhow kunnen delen. Dit kennisplatform kreeg de naam tSCHAP en bevatte eind 2018 al 175 documenten ter ondersteuning van de outreachopdracht van de diensten.

Wat brengt de toekomst?

In 2018 werd de kiem gelegd voor verschillende nieuwe projecten die vanaf 2019 hun uitvoering zullen kennen. We denken hierbij aan de aanwerving van een wetenschappelijk medewerker die de brug zal vormen tussen wetenschap en praktijk rondom autisme, de ondersteuning bij het maken van 2 documentaires rondom autisme, de uitrol van de Vlaamse Autisme Chat, de verdere uitbouw van tSCHAP en de verbreding van onze zomerkampen in samenwerking met Afya.

Eén ding is zeker: De Liga Autisme Vlaanderen staat niet stil! Samenwerking met gelijkgestemde organisaties geeft je kracht, zichtbaarheid, ... en vleugels! De synergie van de diensten binnen de Liga Autisme Vlaanderen kan je het best vergelijken met een zwerm spreeuwen: zonder één aanwijsbare leider, als in een natuurlijke flow, bundelen we de krachten om - met meer impact - te kunnen bewegen richting een autismevriendelijker Vlaanderen.

Projecten in de kijker

Driedaagse op de boerderij

Voor kinderen met autisme en hun ouders is het niet evident om hun vakantie op een ontspannen manier in te vullen. Kinderen met autisme willen net als hun leeftijdsgenoten graag deelnemen aan vakantieactiviteiten, maar vaak is het aanbod niet echt autismevriendelijk en zijn de begeleiders te weinig op de hoogte van autisme. Het Raster wil een bijdrage leveren aan de inclusiegedachte en reguliere vakanties voor kinderen met autisme ondersteunen met een driedelig doel: vooreerst de drempel om deel te nemen verlagen, vervolgens het aanbod autismevriendelijker maken en ten slotte tijdens de activiteiten een aanspreekpunt zijn voor de kinderen en hun monitoren.

In 2017 hebben we het startschot gegeven voor dit nieuwe aanbod door een samenwerking aan te gaan met de speelpleinwerking van Don Bosco in Oud-Heverlee. De feedback van dit project werd gebruikt om één en ander bij te sturen. In 2018 kwamen we tot een samenwerking met de dienst Sport & Jeugd van de gemeente Zandhoven. We boden ondersteuning tijdens een driedaagse boerderijkamp in augustus 2018. Ook kinderen buiten de gemeente konden zich voor dit kamp inschrijven. Uiteindelijk schreven 10 kinderen met autisme in, bijna allemaal cliënten van Het Raster. De meeste kinderen woonden in de omgeving van Zandhoven. Alle ouders van de ingeschreven kinderen werden uitgenodigd voor een verkenningsgesprek. Aan de hand van een speciaal hiervoor ontwikkelde vragenlijst leerden we de kinderen op voorhand beter kennen en konden we aandachtspunten noteren. De ouders kregen het programma van de driedaagse mee.

De driedaagse verliep erg goed en ook de kinderen met autisme voelden zich welkom. Onze begeleiders stonden klaar voor verduidelijking waar nodig, zorgden voor de nodige rustmomenten tussendoor en werden gezien als aanspreekpunt bij moeilijkheden. Tijdens de middag was er een aangepast aanbod voor kinderen die er nood aan hadden.

Op het einde van de dag kregen de kinderen de kans om samen met onze begeleider de dag te overlopen. Zij stonden ook klaar om de ouders feedback te geven over het verloop van de dag. Op deze wijze boden we ouders en kind een houvast om in gesprek te gaan over de dag en kregen we een indruk van hoe het kind het kamp beleefde. Zo konden we bijsturen waar nodig. Na afloop stuurden we de ouders een korte vragenlijst toe. Op één na gaven alle ouders aan dat de driedaagse aan hun verwachtingen voldeed, dat het aanbod autismevriendelijk was en dat er voldoende ondersteuning was van de begeleiders van Het Raster als dit nodig was.

We kijken tevreden terug op een geslaagd boerderijkamp. Onze ondersteuning was voor sommige ouders juist dat steuntje in de rug om hun kind met een gerust hart voor dit boerderijkamp in te schrijven. Ook in de toekomst wil Het Raster verder samenwerken met diensten die een inclusief vrijetijdsaanbod organiseren waar kinderen met autisme welkom zijn.

De oudercursus in een nieuw jasje

De groepsbegeleiding voor ouders van kinderen met autisme en een normale begaafdheid wordt in een nieuw jasje gestoken. De oorspronkelijke versie van de groepsbegeleiding was aan actualisering toe door allerlei nieuwe ontwikkelingen en inzichten in autisme.

Reeds in 2016 gingen we van start met een werkgroep voor het uitwerken van de nieuwe groepsbegeleiding. Naast het verwerken van de recente inzichten in autisme, willen we de groepsbegeleiding meer afstemmen op de vragen van de ouders. Ouders hebben naast hun behoefte aan informatie over autisme, vragen over een heleboel andere thema's. Hoe reageer ik het best op een woedebui? Hoe krijg ik mijn kind met autisme gemotiveerd voor zijn huiswerk? Bestaat er specifieke vrijetijdsbesteding voor mensen met autisme? Mijn kind met autisme is de hele dag aan het gamen ... wat nu? Bovendien stellen ouders meer en meer de vraag naar het beleevingsaspect: Hoe ervaart mijn kind de wereld rondom hem? Ouders willen hierover graag met elkaar in gesprek gaan. In de nieuwe groepsbegeleiding willen we dan ook meer inzetten op inleving en interactie tussen de ouders.

Na de conceptuele uitwerking werd in 2018 een nieuwe structuur van de groepsbegeleiding gelanceerd. Deze is opgebouwd uit twee delen, een basismodule met een vast aanbod van sessies en een module met een variabel aanbod van themasessies. De basismodule bevat uitgebreide psycho-educatie over autisme, een netwerkavond en een sessie rond de draagkracht van ouders van een kind met autisme. We hebben op basis van een bevraging bij ouders en collega's het basisaanbod uitgebreid met tien thema's waaruit in dialoog met de ouders telkens 4 thema's worden gekozen. Voorbeelden hiervan zijn: 'Ongewild lastig - wat te doen bij moeilijk gedrag' of 'Spiegeltje, spiegeltje aan de wand - zelfbeeld in de kijker'.

De eerste try-out startte in september 2017 in Antwerpen. In 2018 gingen in onze verschillende vestigingen bijkomende try-outs door. De ouders zijn alvast positief over het nieuwe concept. Na afloop van alle try-outs wordt de feedback van ouders en collega's verwerkt. In 2019 zal het project afgerond worden.

De mamASS en de papASS

'mamASS & papASS' zijn begeleiders of administratieve medewerkers van Het Raster die zelf ook ouder zijn van een kind met een autismespectrumstoornis met al dan niet bijkomende moeilijkheden. Deze 'dubbele rol' brengt heel wat uitdagingen met zich mee. Om die reden willen we inzetten op het vergroten van de draagkracht bij het combineren van ouder zijn en medewerker van Het Raster.

Driemaal per jaar wordt er een bijeenkomst van de mamASS & papASS gepland. Het doel van deze bijeenkomsten is:

- medewerkers ondersteunen in hun zoektocht naar een goede balans tussen werk en gezin
- een veilige omgeving bieden om te ventileren rond hun specifieke ouderrol
- in kaart brengen van nuttige inzichten en ervaringen om die als pluskundigheid ter ondersteuning van collega's in te zetten

Iedere nieuwe collega wordt op de hoogte gebracht van het bestaan van de mamASS & papASS en wie hiervoor in aanmerking komt, heeft de vrijheid om al dan niet deel te nemen aan de bijeenkomsten. De mamASS & papASS gaan met de nodige discretie om met de informatie die gedeeld wordt binnen de groep. Er wordt steeds respect aan de dag gelegd voor verschillen in opvoedingsvisie en voor eigen waarden en normen van de deelnemers.

Suicidepreventie

Optimale zorg voor de cliënt en medewerkers is een belangrijke pijler binnen de werking van Het Raster. In Vlaanderen stappen ongeveer 3 mensen per dag uit het leven. Onvermijdelijk komt Het Raster ook in aanraking met suïcidaal gedrag. Vanuit deze gedachte zijn we in 2018 een projectgroep gestart om een suicidepreventieplan te ontwikkelen.

De zorg voor de cliënt met betrekking tot het thema suïcidaliteit houdt in dat we werknemers bewust maken en opleiden rond het voorkomen, detecteren en gepast reageren op signalen van suïcide. Het opleiden van werknemers in het herkennen van en adequaat reageren op waarschuwingssignalen voor zelfmoordgedrag, vaak 'gatekeepertraining' genoemd, wordt over het algemeen beschouwd als een doeltreffende strategie voor zelfmoordpreventie.

Naast de beste zorg voor de cliënt, hecht Het Raster ook veel belang aan het ondersteunen van haar medewerkers. Door middel van een suicidepreventiebeleid wordt er bijgevolg niet alleen ingezet op de beste zorg voor onze cliënten, maar tegelijk krijgen onze begeleiders een duidelijk kader mee rond dit thema zodat ze zich deskundiger voelen om ermee aan de slag te gaan.

In de loop van het voorjaar van 2019 zal ons suïcidedraaiboek klaar zijn en geïmplementeerd worden in Het Raster. Dit draaiboek geeft richtlijnen omtrent gepaste reacties wanneer men te maken krijgt met suïcidaal gedrag. Als een werknemer geconfronteerd wordt met een suïcidesituatie moet er vaak snel gehandeld worden. In dergelijke situaties rijzen vaak vele vragen en deze kunnen paniekgevoelens met zich meebrengen. Paniek en angst zijn echter slechte raadgevers. Bij het opstellen van dit draaiboek werd dan ook preventief door de projectgroep stilgestaan bij de soms moeilijke keuzes die gemaakt moeten worden en welke de beste beslissingen zijn, afhankelijk van de rol van elke werknemer en de ernst van de situatie.

Het verhaal van mijn Anti-Maatje

Eén van onze vrijwilligers vertelt: "Laatst zette ik als Anti-Maatje een schattenzoektocht op het programma. Enkele dagen voordien was ik mijn eigengemaakte schat stiekem in het bos gaan verbergen. Groot was mijn verbazing dat er op de dag van de tocht onverwacht een mooi sneeuwtapijt lag! Dat kon het enthousiasme van de kindjes echter niet remmen. Ze konden niet wachten om hun warme sjaal en handschoenen aan te trekken!

De tocht duurde meer dan een uur, we hadden dulle sneeuwpret en als klap op de vuurpijl vonden de kindjes de verborgen schat! Snoepjes, chips en ander lekkers! Wij snel naar huis waar mama ons dan ook nog eens trakteerde op heerlijke pannenkoeken. Wat hebben de kinderen gesmuld! Toen ik vertrok vroegen de kinderen of we snel nog eens schatten zouden gaan zoeken ... Ze hadden een fantastische middag beleefd en heel even waren ze al hun grote en kleine problemen vergeten. Dat is waar ik het als Anti-Maatje voor doe!"

Dit is één van de talloze hartverwarmende verhalen van onze vrijwilligers die zich telkens weer belangeloos inzetten om kinderen, jongeren of volwassenen met autisme een leuke vrije tijd te bezorgen. Onze Anti-Maatjes zijn van onschatbare waarde voor Het Raster!

Nieuwe publicaties

Het voorbije jaar verleenden we onze medewerking aan de onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek van de KU Leuven voor de publicatie van het boek 'Opvoeden & autisme. Een inspiratiegids voor ouders'. Het boek is tot stand gekomen door de samenwerking van verschillende deskundigen: onderzoekers, ouders van een kind met autisme en hulpverleners.

Tijdens de opvoeding van een kind met autisme komen ouders heel wat (extra) uitdagingen tegen. De specifieke kenmerken van autisme vragen extra aandacht in de opvoeding. Doe ik het wel goed? Wat kan ik doen om mijn kind te helpen? Het boek is gebaseerd op wetenschappelijke kennis over het opvoeden van een kind met autisme, maar gaat een stap verder. Je vindt er geen theorieën over autisme in. Het is een praktisch boek waarin de opvoeding en de ouders centraal staan. In het eerste deel van het boek wil men ouders van een kind met autisme helpen om stil te staan bij de verschillende aspecten van de opvoeding van hun kind. Men focust hierbij op het voelen, het denken en het doen. In het tweede deel wil men ouders met deze inzichten praktisch aan de slag laten

gaan door hen suggesties en oefeningen te geven. Het is een werkboek waarmee ouders aan de hand van allerlei praktische vragen en oefeningen op weg worden gezet.

Daarnaast kregen we begin 2018 van Sarah De Keyser de vraag om mee te werken aan haar dagboekverhaal. Het opzet was om bij haar verhaal theoretische achtergronden rond autisme en tips te schrijven. De samenwerking met Sarah resulteerde in het boek 'AnderSS. Jonge kinderen met autisme: een praktische gids gebaseerd op het verhaal van Nyo'.

In AnderSS vertelt Sarah het verhaal van haar zoon Nyo. Nyo heeft een autismespectrumstoornis, wat zorgt voor de nodige moeilijkheden in het gezin, op school en daarbuiten. Sarah beschrijft haar dagelijkse zoektocht naar antwoorden en de juiste hulp voor haar zoon, terwijl ze strijdt voor meer begrip van de buitenwereld voor zijn situatie. Ook haar eigen moeilijkheden, in haar relatie, als ouder en als persoon, komen op een eerlijke manier aan bod. Een theoretisch luik, waarin autisme op een duidelijke en vlot leesbare manier uitgelegd wordt, kadert dit persoonlijke verhaal. Daarnaast bevat het boek heel wat praktische tips, adviezen en doorverwijzingen.

Thuisbegeleiding en kwaliteit van leven

Op onze vraag organiseert de KU Leuven een onderzoek naar het effect van thuisbegeleiding op de kwaliteit van leven. Het onderzoek loopt ondertussen sinds 2017. We zijn uiteraard zeer benieuwd naar de effectiviteit van thuisbegeleiding en de impact van onze interventies binnen gezinnen. Tevens willen we graag te weten komen welke interventies als meest helpend worden ervaren om naar de toekomst verder in te zetten op wat onze gezinnen nodig hebben. Daarnaast hopen we ook te horen op welke manier we nog meer kunnen betekenen voor gezinnen.

Het onderzoek peilt naar de rol van thuisbegeleiding in gezinnen met betrekking tot 'kwaliteit van leven binnen het gezin' alsook het effect op 'ouderlijke stress'. Het omvat twee luiken.

Eenzijds is er een online bevraging van gezinnen door middel van 2 vragenlijsten. De 'pre-meting' - hoe is de situatie voor thuisbegeleiding? - werd recent afgerond. Er namen 170 gezinnen deel aan de oproep om voor de start van thuisbegeleiding de vragenlijsten in te vullen, een cijfer waar we heel blij mee zijn! Momenteel loopt de 'post-meting' - Hoe is de situatie na het afronden van de thuisbegeleiding? Eind 2019 wordt deze afgesloten. We hopen op een gelijkaardige respons en kijken uiteraard uit naar de resultaten van deze meting!

Daarnaast werd in 2018 van 15 gezinnen en hun begeleiders een diepte-interview afgenomen. Dit gebeurde over de verschillende afdelingen van Het Raster Antwerpen en Vlaams-Brabant. De resultaten van dit interview zullen ons meer concrete informatie geven over welke specifieke interventies als helpend en waardevol worden ervaren (zowel door gezinnen als begeleiders) en welke meerwaarde thuisbegeleiding voor hen heeft. We verwachten in mei 2020 de uiteindelijke resultaten te verkrijgen.

Werken aan kwaliteit

Vorming, training en opleiding (VTO)

Het Raster hecht veel belang aan VTO en wil een lerende organisatie zijn. Zo'n organisatie bestaat bij de gratie van lerende individuen, namelijk alle medewerkers van Het Raster. Het belang van professionele ontwikkeling door middel van VTO wordt door iedereen van Het Raster erkend. Het wordt unaniem beschouwd als een voorwaarde om het begeleidingswerk langdurig en met voldoening te kunnen uitvoeren. De kleinere, maar niet minder belangrijke groep administratieve medewerkers ziet zich eveneens geplaatst voor uitdagingen als gevolg van veranderingen in hun werksysteem, in de regelgeving of als gevolg van de groei van onze organisatie. Ook zij hebben behoefte aan vorming en opleiding.

Op verschillende manieren proberen we tegemoet te komen aan de opleidingsbehoeften. Zo zijn er regelmatig intervisiemomenten en themavergaderingen in elk team apart en interne teamoverschrijdende vormingen. Daarnaast beschikt elke begeleider over een persoonlijk opleidingsbudget om externe vormingen te volgen.

In het voorjaar van 2018 wordt in elk team uitgebreid stilgestaan bij het thema beroepsgeheim. Een belangrijk thema dat we grondig verkend hebben onder begeleiding van een medewerker van het Steunpunt Jeugdhulp. Daarnaast komen in de verschillende teams onder andere volgende onderwerpen aan bod: partners en autisme, praten met kinderen, werken met Brain Blocks, afname van het sensorisch profiel, de sociaal-emotionele ontwikkeling van mensen met autisme en eetproblemen. Deze onderwerpen worden gekozen op basis van de behoefte in een team.

In 2018 wordt ook opnieuw een teamoverschrijdend aanbod uitgewerkt om tegemoet te komen aan vormingsnoden van individuele medewerkers over de teams heen. Deze worden gegeven door eigen medewerkers en externe deskundigen. Het programma is gevarieerd en we richten ons op verschillende leeftijdsfasen. Dit jaar volgen heel wat begeleiders op deze manier vorming rond suïcidepreventie, autisme en verslaving, euthanasie bij ondraaglijk psychisch lijden, de begeleiding van multi-complexe gezinnen,

democratisch opvoeden zonder straffen en belonen en een inleiding en verdieping in de contextuele hulpverlening. De meerwaarde van interne vormingen zit hem in de mogelijkheid een inhoud op maat te bieden, aangepast aan de specifieke context waarin we werken.

Daarnaast blijven we het volgen van externe opleidingen aanmoedigen. Het kan het blikveld van de medewerker verruimen. Het is ook een gelegenheid om andere diensten, visies en methodieken te ontdekken. Medewerkers van Het Raster volgen kortdurende externe vormingen, maar ook langdurige opleidingen zoals oplossingsgerichte therapie, systemische relatie- en gezinstherapie of gezinsbegeleiding.

Specifieke functies in Het Raster vragen een eigen expertise en daarop afgestemde vorming. Zo wordt er in 2018 voor de instroomcoördinatoren een inspiratiedag georganiseerd. Instroomcoördinator is een vak apart. In één of hoogstens twee gesprekken proberen zij zicht te krijgen op een cliënt en zijn context. Thomas Fondelli gaf vanuit een systemische invalshoek ideeën om hier in de dagelijkse praktijk mee aan de slag te gaan. Tandembegeleider is ook zo'n specifieke functie. Voor hen wordt er een vorming gegeven over studien en huiswerkbegeleiding.

Net als de voorgaande jaren krijgen de nieuwe medewerkers in 2018 een intensieve vorming op maat. Op die manier willen we hen goed voorbereid hun functie als begeleider laten opnemen. Uiteraard krijgen ze daarbij de eerste maanden nog ondersteuning van een mentor die hen op de werkvloer verder begeleidt.

Leren van elkaar is niet enkel voor nieuwe medewerkers een interessante vorm van leren. Ook voor reeds ervaren begeleiders is dit belangrijk. De laatste jaren zetten we sterk in op het ontdekken en ontplooiën van 'pluskundigheid' van begeleiders. Het gaat over een specifieke deskundigheid of interesse die begeleiders verder ontwikkelen. Hieraan gekoppeld is een systeem van co-begeleiding uitgewerkt. Begeleiders kunnen dan in bepaalde situaties samen op pad gaan om van elkaar te leren. Op die manier wordt de pluskundigheid meer gedeeld. We zien dat er dit jaar regelmatig gebruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid. De verwachting is dat dit in de toekomst nog zal toenemen.

Het Raster probeert op verschillende manieren tegemoet te komen aan alle mogelijke opleidingsbehoeften.

Kwaliteitszorg

Op vlak van kwaliteitszorg wordt in 2018 de 'begeleidingsovereenkomst' en het 'charter van collectieve rechten en plichten' volledig herwerkt. We hebben ze geïntegreerd tot één geheel, de 'individuele dienstverleningsovereenkomst'. Aan de hand van dit document informeren we onze cliënten over de algemeen geldende bepalingen in Het Raster. Daarnaast bevat het persoonlijke afspraken over de begeleiding. Bij het schrijven van de tekst hadden we bijzondere aandacht voor helder en eenduidig taalgebruik. We hebben ernaar gestreefd om dit te laten aansluiten bij de communicatiestijl van mensen met autisme.

Op vlak van audits ligt in 2018 de focus vooral op procedures die betrekking hebben op het personeel. Het selecteren en aanwerven, het ondersteunen en evalueren en de vorming, training en opleiding (VTO) worden doorgelicht. De analyse zal mee vorm geven aan de ontwikkeling van een nieuw strategisch VTO-plan. We zien het aantal vragen voor outreach toenemen. Dit brengt ons ertoe om in 2019 onder meer werk te maken van een duidelijke werkinstructie en de ontwikkeling van nieuwe documenten rond outreach. We willen hierbij verder inzetten op digitalisering binnen dit proces om de administratieve werkbelasting bij aanvragers en eigen medewerkers te verlagen.

Tevredenheid van onze cliënten

In 2018 beantwoorden 123 cliënten onze tevredenheidsvragenlijst. Het zijn vooral ouders van een persoon in begeleiding die de vragenlijst invullen. De cijfers zijn net als de voorbije jaren over de hele lijn positief. We stellen vast dat er een grote tevredenheid is vanaf het eerste contact met de dienst tot het einde van de begeleiding. Zo goed als alle respondenten geven aan dat ze zeer tevreden zijn over het eerste telefonische contact en het verkenningsgesprek met een medewerker van de dienst. Tijdens de begeleiding worden het aantal begeleidingsuren en de frequentie van de gesprekken goed beoordeeld. Wat ons ook plezier doet is dat 90 % van de respondenten tevreden is over de inhoud van de begeleiding. Een grote meerderheid van de cliënten heeft nieuwe inzichten gekregen in autisme en 85 % geeft aan dat ze samen met de begeleider een deel van de doelstellingen konden realiseren. Maar liefst 93 % van de respondenten is tevreden over de samenwerking met de begeleider en heeft het gevoel hier voldoende bij terecht te kunnen.

In de opmerkingen lezen we onder andere veel lof voor de professionaliteit, de gedrevenheid en de motivatie van de begeleiders. Een cliënt verwoordt het als volgt: "Onze begeleidster is steeds erg met ons begaan, is zeer professioneel, ervaren en beschikt over een enorme kennis over autisme en over het begeleiden van kinderen met autisme (en hun gezin). Wij keken telkens uit naar haar bezoek." De kritische geluiden in de tevredenheidsmeting hebben vooral betrekking op de beperkte begeleidingsperiode. Door het nog steeds bestaande onevenwicht tussen het aantal aanmeldingen en de begeleidingscapaciteit wordt de begeleidingsduur van een zorgpakket beperkt in tijd. Heel wat respondenten geven aan dat ze dit jammer vinden. Een ouder omschrijft het als volgt: "Het enige jammere is dat dit maar voor een jaar is want mijn zoon zijn autisme en onzekerheden stoppen niet na dit jaar."

"Onze begeleidster is steeds erg met ons begaan, is zeer professioneel, ervaren en beschikt over een enorme kennis over autisme en over het begeleiden van kinderen met autisme (en hun gezin)."

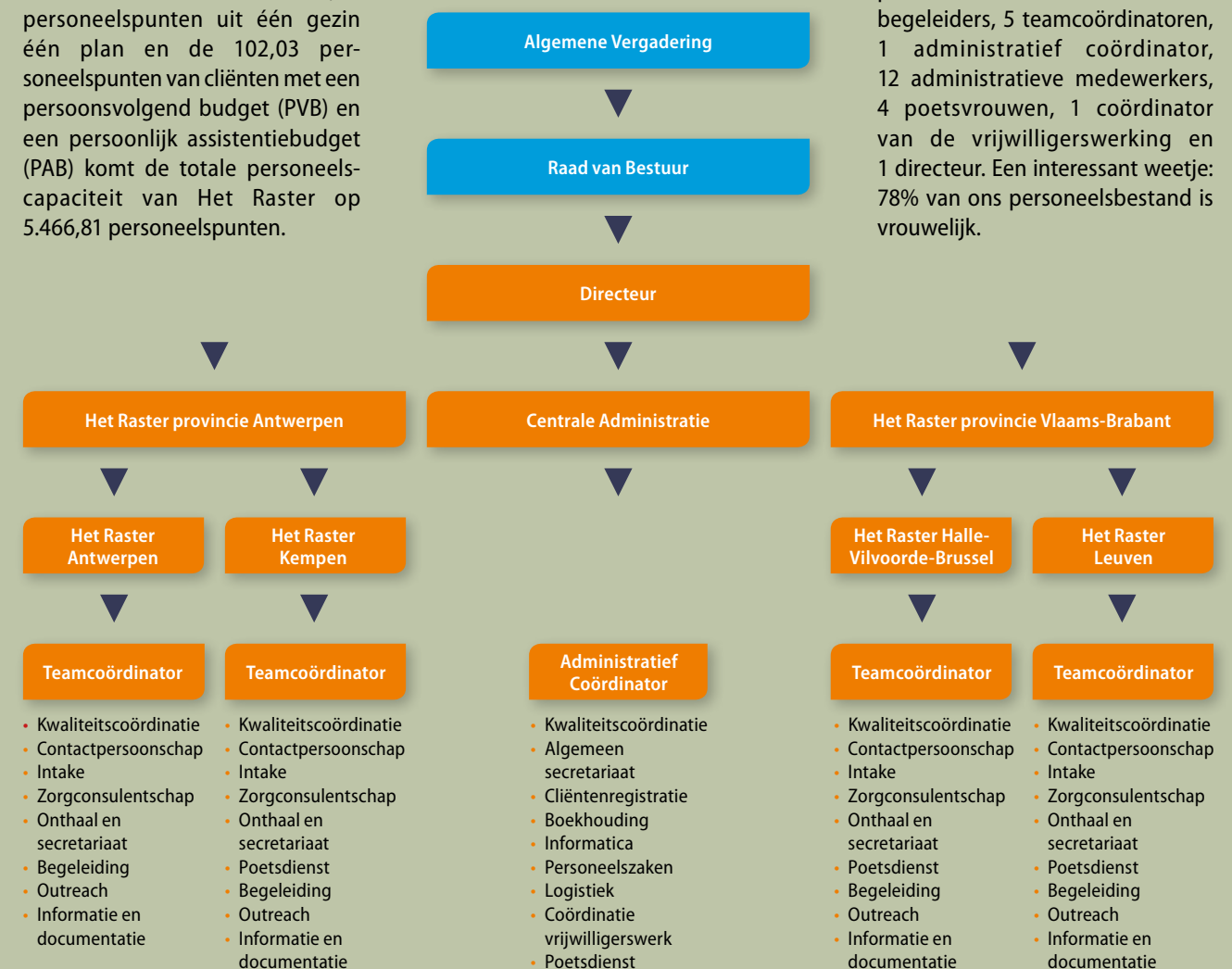
Werken in Het Raster

Over 2018 erkent het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap Het Raster Antwerpen voor 3.412,76 personeelspunten en Het Raster Vlaams-Brabant voor 1.941,19 personeelspunten.

Dit komt overeen met 82,95 voltijdse equivalenten. Daarnaast subsidieert het Sociale Maribel-fonds 2,85 voltijdse equivalenten.

Gecombineerd met de 10,83 personeelspunten uit één gezin één plan en de 102,03 personeelspunten van cliënten met een persoonsvolgend budget (PVB) en een persoonlijk assistentiebudget (PAB) komt de totale personeelscapaciteit van Het Raster op 5.466,81 personeelspunten.

Eind 2018 stelt Het Raster 107 personeelsleden tewerk: 83 begeleiders, 5 teamcoördinatoren, 1 administratief coördinator, 12 administratieve medewerkers, 4 poetsvrouwen, 1 coördinator van de vrijwilligerswerking en 1 directeur. Een interessant weetje: 78% van ons personeelsbestand is vrouwelijk.

Wereld Autisme Dag 2018

Op 2 april is het Wereldautismedag. Voor het derde jaar op rij al organiseerden we die week tal van activiteiten in onze Autitheek. Opnieuw konden we rekenen op veel belangstelling en een enthousiast publiek. De volgende thema's hadden veel succes en de workshops waren dan ook snel volzet:

- **Inleefmomenten.** De in & autibox is een belevingsparcours dat je laat gewaarworden hoe personen met autisme de wereld ervaren.
- **Gespreksvoormiddag voor grootouders met een kleinkind met autisme.** We stonden stil bij de volgende vragen: Wat betekent het om een kleinkind met autisme te hebben? Hoe kan je als grootouder je kleinkind met autisme beter begrijpen? Hoe gaan andere grootouders hiermee om?
- **Hoe overleef ik vakanties en feestdagen?** Workshop met tips en tricks om deze stressvolle momenten te overbruggen.
- **Gamen en autisme.** In deze workshop kwam aan bod waarom gamen zo aantrekkelijk kan zijn voor mensen met autisme.
- **Zintuiglijke informatieverwerking en sensorisch materiaal.** Mensen met autisme kunnen last hebben van het te veel of te weinig filteren van zintuiglijke prikkels. In de Autitheek beschikken we over heel wat sensorisch materiaal om prikkels beter te kunnen verwerken of te kunnen vermijden. De beschikbare hulpmiddelen werden tijdens deze workshop voorgesteld.
- **Relaties en seksualiteit.** Deze workshop was een uitwisseling over de manier waarop mensen met autisme relaties en seksualiteit ervaren.

Door het grote succes kijken we reeds reikhalzend uit naar de Autismeweek 2019!

GDPR

Binnen Het Raster worden diverse persoonsgegevens verzameld en vastgelegd in (elektronische) cliëntendossiers. Dit is noodzakelijk om dienstverlening mogelijk te maken. Het Raster hecht veel waarde aan het respectvol en vertrouwelijk omgaan met deze informatie. We houden ons daarbij aan de toepasselijke wet- en regelgeving.

Vroeger had elke lidstaat van de Europese Unie een eigen privacywet. Sinds 25 mei 2018 werd 1 Europese privacywet opgesteld: de General Data Protection Regulation (GDPR) ofwel de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze wet is beter afgestemd op de digitale verwerking van gegevens. Ze zorgt ook voor een versterking van de privacyrechten van gebruikers.

Het Raster heeft samen met een externe partner alle informatieprocessen en toepassingen doorgelicht en in overeenstemming gebracht met de AVG. Er werd een informatieveiligheidsplan opgesteld op basis waarvan we jaarlijks het beheer van persoonsgegevens zullen doorlichten.

Tevens werd een interne functionaris voor de gegevensbescherming aangesteld. Zij houdt toezicht op de toepassing en naleving van de AVG. Zij schrijft ons privacybeleid uit in duidelijke procedures en sensibiliseert de medewerkers. Zij voert audits uit en geeft onafhankelijk advies rond te ondernemen acties. Zij is het aanspreekpunt rond gegevensbescherming voor medewerkers, gebruikers en de gegevensbeschermingsautoriteit. Zij wordt ondersteund door de werkgroep GDPR.

Meer informatie rond ons privacybeleid kan u vinden op onze website. Onze functionaris gegevensbescherming kan u contacteren via dpo@hetraster.be.

Financiën

Net zoals de afgelopen jaren kunnen we stellen dat Het Raster een financieel gezonde organisatie is. Strikte kostenbeheersing, voorzichtig en verantwoord omgaan met schaarse middelen zijn nog steeds de fundamenten van ons financieel beleid.

De voorgaande jaren hebben we onze erkenning telkens met minder dan ons maximaal gesubsidieerd personeelskader gerealiseerd. Sedert 2015 staat de wetgeving in dat geval toe om een aantal personeelsmiddelen om te zetten in werkingstoelagen. Mede hierdoor hebben we door de jaren heen een uitstekende liquiditeitspositie en een prima verhouding tussen eigen en vreemd vermogen verworven. We zijn perfect in staat om onze financiële verplichtingen zowel op korte als op lange termijn na te komen.

In 2017 hadden we de ambitie uitgesproken om voor het werkingsjaar 2018 bewust meer personeel aan te werven dan waarvoor we gesubsidieerd zijn. Dankzij een strikte raming en nauwgezette opvolging door onze personeels- en financiële dienst en door een succesvolle aanwervingscampagne hebben we deze ambitie kunnen waarmaken. We hebben een deel van ons personeel gefinancierd met werkmiddelen die we realiseerden uit overschotten van het verleden. Met deze eigen inbreng konden we 211 extra cliënten begeleiden.

We willen graag tal van lokale gemeentebesturen, organisaties en particulieren die giften aan ons overmaken uitdrukkelijk bedanken. Een speciale dank gaat uit naar de hartverwarmende initiatieven die er tijdens de warmste week van Music For Life ten voordele van Het Raster worden genomen. Deze niet-structurele middelen zijn voor Het Raster een belangrijke bron van inkomsten, waarmee we projecten uit ons strategisch plan kunnen realiseren. We zullen deze extra financiële steun ten volle benutten om zo veel mogelijk cliënten zo goed mogelijk te helpen en te investeren in zinvolle initiatieven die bijdragen tot een autismevriendelijke maatschappij.

Vooruitblik op 2019

De Vlaamse Regering voorziet binnen het uitbreidingsbeleid 2019 (slechts) 2 miljoen euro voor het bevorderen van de participatie van jonge kinderen met een vermoeden van handicap in inclusieve contexten zoals de kinderopvang en het gewone onderwijs. Hiervoor wordt een nieuwe functie gecreëerd in de Rechtstreeks Toegankelijke Hulp, namelijk de 'Globale Individuele Begeleiding'. Dit is een combinatie van praktische ondersteuning en begeleiding. De bedoeling is om vooral transitie momenten te ondersteunen. Het Raster heeft altijd al sterk ingezet op inclusie van jonge kinderen met autisme. We zetten dan ook graag onze schouders mee onder het uitbouwen van deze nieuwe vorm van ondersteuning. We willen dit graag doen in een samenwerkingsverband met de thuisbegeleidingsdiensten voor andere doelgroepen, zodat we in onze beide provincies, Antwerpen en Vlaams-Brabant, voor de ganse regio en voor elke zorgvraag de ondersteuning kunnen aanbieden.

In december 2018 wordt een nieuw initiatief gelanceerd: de Academische Werkplaats Autisme (AWA). 'Van Vlaanderen een autismevriendelijke samenleving maken', dat is de ambitie. De AWA slaat een brug tussen praktijk en wetenschap: onderzoekers gaan samen met mensen met autisme, hun familie, professionelen en beleidsmakers op zoek naar oplossingen waardoor mensen met autisme beter kunnen participeren in onze samenleving. Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, ziet de AWA als een logisch voortvloeisel van het Actieplan Autisme en trekt middelen (€ 390.000) uit om het initiatief te ondersteunen. De AWA zal werken rond vier belangrijke thema's: beeldvorming, vroeginterventie, transities en geestelijke gezondheid. Vanuit de Liga Autisme Vlaanderen, zullen we twee projecten indienen; één voor het uitwerken van de nieuwe RTH-functie 'Individuele Globale Ondersteuning' en één voor het vormgeven aan een nieuwe 'transitiemodule' waarmee we jongeren met autisme willen ondersteunen bij hun overgang naar het leven als volwassene.

In 2015 maakten we een strategisch beleidsplan 2015-2020 op. In dit plan formuleerden we doelstellingen die betrekking hebben op vijf thema's die wezenlijk zijn voor onze organisatie:

- Het Raster als hedendaagse sociale ondernemer
- specialisering, deskundigheid en draagkrachtige medewerkers
- een anti-inclusieve maatschappij
- de juiste zorg voor elke cliënt
- een heldere en performante werking

Tegen de achtergrond van dit plan willen we net als vorig jaar extra inspanningen leveren om zoveel mogelijk antwoord te bieden op zorgvragen van cliënten. We doen dat met onze klassieke thuisbegeleidingsmodules Accent, Focus en Balans maar daarnaast ook in de relatief nieuwere vormen van begeleiding zoals Wegwijs, Tandem, ImPACT en outreach; het overdragen van onze expertise autisme.

In 2019 zal ook veel aandacht gaan naar onze huisvesting. We kunnen nu al zeggen dat we begin januari 2019 een nieuwe locatie voor onze afdeling Kempen aankochten. We zullen dit mooie en ruime pand in Oud-Turnhout in 2019 grondig verbouwen zodat het aan al onze wensen en behoeften voldoet. Ons enthousiast team Kempen hoopt er eind 2019, begin 2020 van start te kunnen gaan met een versterkte werking, met een tweede Autitheek en met tal van andere nieuwe initiatieven. Voor ons team Leuven zullen we in 2019 onze zoektocht naar een nieuw geschikt pand onverminderd

verderzetten. Want ook in Vlaams-Brabant willen we een documentatie- en informatiecentrum autisme oprichten.

Daarnaast willen we net als de voorgaande jaren een aantal strategische projecten realiseren. We ontwikkelen twee nieuwe vormen van groepsbegeleiding: één voor partners van mensen met autisme en één rond sociale vaardigheden van kinderen met autisme. We bouwen onze deskundigheid inzake de sociaal-emotionele ontwikkeling van mensen met autisme verder uit. We versterken onze samenwerking met de psychiatrie en bieden hen ondersteuning bij het omgaan met mensen met autisme.

We willen onze investering in de Liga Autisme Vlaanderen verder opdrijven. Het Raster werkt voor de Liga en in samenwerking met productiehuis Sylvester een nieuwe documentaire belevingsfilm uit, ditmaal opgebouwd rond 3 portretten van kinderen met autisme in de lagere school.

Verder dienen we in de schoot van de Liga Autisme Vlaanderen 2 vernieuwende projecten in bij de Academische Werkplaats Autisme. Maar in januari 2019 gaan we ook van start met het gloednieuwe Vlaamse project 'Chathulp autisme'.

Ten slotte willen we iedereen danken die in 2018 opnieuw heeft bijgedragen aan de goede werking van Het Raster: onze medewerkers voor al hun inzet en goede werk, onze bestuurders om bekwaam en verantwoordelijk het beleid van onze organisatie uit te zetten, onze gebruikers voor hun positieve inbreng en vertrouwen, de overheid die onze werking mogelijk maakt en al onze sponsors groot en klein die met hun steun er mee voor zorgden dat we afgelopen jaar opnieuw heel wat mooie initiatieven konden realiseren. Alleen daardoor kunnen we doen waarvoor we bestaan: mee bouwen aan een kwaliteitsvol leven in een open samenleving voor elke persoon met autisme en zijn omgeving!

Onze dank gaat uit naar iedereen die in 2018 opnieuw heeft bijgedragen aan de goede werking van Het Raster!

Met hun steun zorgden ze er mee voor dat we afgelopen jaar opnieuw heel wat mooie initiatieven konden realiseren.

Het Raster vzw
Boomsesteenweg 510A
2020 Antwerpen
Tel 03 830 35 89
info@hetraster.be

www.hetraster.be

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME